

УДК 340.1

Н. М. ЧЕРНУХА

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

В. С. РИЖИКОВ

Кіровоградський інститут МАУП

ЩОДО СУТНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Наукові праці МАУП, 2012, вип. 4(35), с. 66–69

Досліджуються гуманітарні особливості юридичної діяльності, надається тлумачення сутності юриспруденції, норм права, функцій юридичної діяльності.

За визначенням [1], **“юридична діяльність** — це вид соціальної діяльності, який здійснюють юристи з використанням юридичних засобів, дотримуючись в установлених законом випадках юридичної форми з метою розв’язання різних юридичних проблем. Норма права (юридична норма) — це загальнообов’язкове правило поведінки”, що встановлене (санкціоноване) і охороняється державою та виражає завдяки певним матеріальним умовам життя суспільства волю й інтереси народу (політичних сил, що є при владі) і активно впливає на суспільні відносини.

Тому в результаті професійної підготовки й опанування повним комплексом знань, навичок і вмінь фахівець-юрист в умовах розвитку ринкових відносин повинен також володіти такими якостями, які й визначають особливості його професійної діяльності:

- високою мотивацією професійної діяльності;

- високим рівнем професійних знань, навичок та вмінь;
- стійкістю професійних знань, навичок та вмінь в екстремальних умовах діяльності;
- психологічною готовністю до дій в екстремальних умовах;
- високим рівнем психофізіологічної надійності;
- динамічністю, глибиною, широтою, творчістю і практичністю мислення;
- комунікативністю, акуратністю, точністю, принциповістю при виконанні своїх суспільно важливих професійних обов’язків;
- стійкістю психофізіологічних функцій організму до негативних факторів професійної діяльності;
- соціальною активністю;
- моральною стійкістю;
- етичною чистотою;

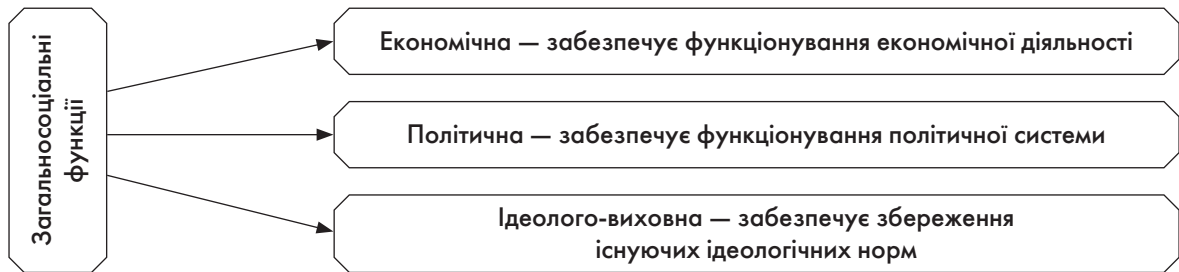

Рис. 1. Загальносоціальні функції юридичної діяльності

- високим рівнем домагань;
- розвиненим естетичним смаком та уподобаннями;
- етикою поведінки та спілкування;
- відповідальним ставленням до професійного обов'язку;
- функціональною та психологічною готовністю до професійної діяльності;
- прагненням до професійного вдосконалення;
- організаторськими та командирсько-лідерськими здібностями;
- комунікативними здібностями;
- загальною ерудицією;
- розвиненими евристичними компонентами діяльності;
- здібностями розв'язувати практичні проблемні завдання в юриспруденції;
- стійкістю розумових компонентів;
- стійкістю сенсорно-перцептивних якостей в екстремальних умовах;
- здібностями переробки додаткової інформації на тлі основної діяльності;
- здібностями аналізувати і правильно оцінювати обстановку в стресових або близьких до стресових ситуацій обставинах, пов'язаних з виконанням своїх професійних обов'язків задля верховенства права;
- здібностями грамотно приймати і реалізовувати рішення в межах правового поля в особливих та критичних ситуаціях;
- готовністю до автономного ведення професійної діяльності в умовах обмеженої інформації;
- високим рівнем фізичного розвитку та психологічної витримки;
- високим рівнем працездатності;
- умінням вести здоровий спосіб життя з системою розумних потреб, негативно ставитися до алкоголю, наркотиків та паління;
- “запасом” динамічного здоров'я, яке визначає професійне довголіття.

Юридична діяльність, як наголошувалося вище, має інтелектуально-практичний характер, причому основне навантаження в ній падає на інтелектуальні дії — інтеріоризовані операції, за допомогою яких здійснюється побудова програми діяльності і визначаються практичні методи її виконання.

За визначенням [4], “*функції юридичної діяльності* — це відносно відокремлені, однорідні дії, спрямовані на певні сфери суспільного життя”. Розрізняють дві групи функцій: загальносоціальні (рис. 1) та спеціальні юридичні (рис. 2).

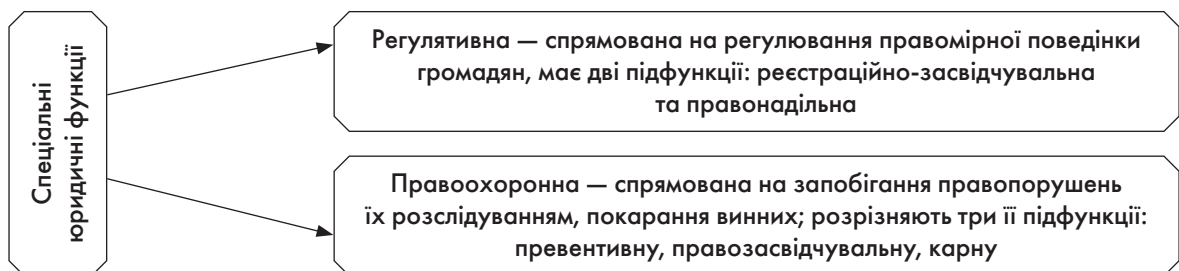

Рис. 2. Спеціальні юридичні функції юридичної діяльності

Оскільки юридична діяльність за своїм змістом і метою є різновидом трудової діяльності, її доцільно розглядати насамперед у параметрах діяльнісного підходу: мета об'єкта, суб'єкта, предмет, засоби суб'єкта, умови трудової діяльності тощо. За ознаками об'єкта діяльності та її предмета, юридичну діяльність поділяють на правотворчу, правоохоронну та правозастосовну. За функціями суб'єкта ця діяльність поділяється на оперативно-розшукову, слідчу, пенітенціарну, прокурорську, адвокатську, нотаріальну [2, 4].

Праця багатьох юристів (прокурора, слідчого, судді, оперативного працівника та ін.) спрямована на здійснення особливих владних повноважень, що пов'язані з правом і обов'язком застосовувати владу від імені закону. Тому у більшості осіб, які обіймають названі посади, розвивається професійне чуття підвищеної відповідальності за наслідки своїх дій. "Незалежно від виду юридичної діяльності, стрижневим принципом професійної моралі юриста є справедливість. Без цієї моральної якості діяльність у правоохоронній галузі втрачає свій сенс", — відзначає В. Л. Васильєв. Культура юриста є конкретизацією культури особистості, людини загалом. Культура особистості є не що інше, як соціально значущий рівень розвитку сутнісних сил людини, міра цього розвитку, ступінь реалізації результатів її діяльності" [2].

Юрист покликаний стверджувати і відстоювати головні цінності суспільства, захищаючи права громадян [3]. Тому важливими складовими його діяльності є:

- повага до людей;
- розуміння почуття їхньої особистої гідності, випробуваного горя, приниження, тривоги;
- прагнення цілком віддавати себе боротьбі за людину, її права, духовне здоров'я, збереження особистої власності;
- готовність прийти на допомогу, підтримати товариша, громадянина;
- ввічливість, тактовність й етичність у спілкуванні;
- культура поведінки в колективі, серед людей;

- принциповість і справедливість у вирішенні людських проблем;
- вимогливість, гуманність, демократичність, повага права іншої людини на власну думку, позицію і вибір рішення;
- чесність, порядність та ін.

Ґрунтуючись на нормативно-правових документах відповідно до спеціальності юриста, можна сформулювати професійно-особистісні якості, які мають бути правилами загального характеру поведінки спеціаліста-юриста у щоденній праці:

- справедливість та об'єктивність у прийнятті рішень, оскільки засуджуючи чи захищаючи людину, юрист повинен позбутися упередженості або лояльності та суворо дотримуватися закону;
- вилучення почуття добра зі складу професійних почуттів, оскільки добро заважає об'єктивній та тверезій оцінці, формує поблажливе ставлення у тих випадках, де воно є недоречним;
- терпимість у стосунках як з близькими, так і з невідомими людьми, тому що професія юриста накладає на свого носія певний відбиток і формує його подальше ставлення до людини, і найчастіше цей відбиток у загальнолюдському розумінні негативний, адже юрист, зустрівши негативні приклади людського існування, починає сприймати своє оточення не як носіїв розуму та всього, що прийнятно вважати людським, а як носіїв низки негативних характеристик;
- юрист повинен соціалізуватися способами, прийнятними для його статусу та зрозумілими іншій частині соціуму, адже якщо юрист соціалізуватиметься всупереч моралі, у нього виникнуть проблеми із порозумінням як із безпосереднім керівництвом, так і з тими людьми, які його оточують;
- юрист має впливати на свою родину, сприяти її вихованню у дусі поваги до законів, оскільки у разі скоєння правового прецеденту, до якого виявляться причетними близькі люди цього фахівця, його власна репутація отримає негативні відгуки та загальмує подальше

просування ієрархічними сходами юридичної установи, працівником якої він є;

- юрист повинен презирливо ставитися до всіх почуттів, які заважають здійсненню професійної діяльності, крім тих випадків, коли внутрішній імператив настійливо суперечить здійсненню того чи іншого професійного діяння, адже йти проти власних принципів неправильно ані з поглядів загальної юридичної філософії, ані з позицій загальнолюдського ставлення до власного призначення в суспільстві.

Література

1. Біленчук П. Д. Правова деонтологія: Підруч. для вищих навч. закл. / П. Д. Біленчук, С. С. Сливка. — К.: Атіка, 1999. — 292 с.
2. Васильев В. Л. Юридическая психология: Учебник для вузов. — 5-е изд., перераб. и доп. — СПб.: Питер, 2003. — 656 с.
3. Рижиков В. С. Теорія і практика конструювання цільових моделей (професіограм) та процесу професійної підготовки майбутніх юристів: Монографія. — Херсон: Айлан, 2010. — 280 с.
4. Бризгалов І. В. Юридична деонтологія: Короткий курс лекцій. — 3-тє вид., стереотип. — К.: МАУП, 2003. — 48 с.

Успішна юридична діяльність фахівця-юриста є результатом професійної підготовки й опанування ним повним комплексом знань, навичок і вмінь, а більше цього — володіння такими людськими якостями, які відповідають особливостям його професійної діяльності.

Успешная юридическая деятельность специалиста-юриста является результатом профессиональной подготовки и овладения им полным комплексом знаний, навыков и умений, а сверх этого — владение такими человеческими качествами, которые соответствуют особенностям его профессиональной деятельности.

Successful legal work legal professionals is the result of training and mastery of his full range of knowledge, skills, and above it — possession of such human qualities that match the characteristics of his profession.

Надійшла 10 серпня 2012 р.